

Bil. 15

Isnin

13 Ogos 2018

MALAYSIA

PENYATA RASMI PARLIMEN

Parliamentary Debates

KAMAR KHAS

Special Chamber

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGAL PERTAMA
MESYUARAT PERTAMA**

KANDUNGAN

UCAPAN DI BAWAH USUL BERKENAAN PERKARA TADBIR KERAJAAN [P.M.17]:

- **Op Gading Yang Telah Menimbulkan Rasa Cemas dan Kerisauan
Pekebun-pekebun di Cameron Highlands**
- *YB. Tuan Wong Kah Woh (Ipoh Timur)* [Halaman 1]
- **Memohon untuk Pembinaan Jambatan Kedua di Pekan Papar**
- *YB. Tuan Haji Ahmad bin Hassan (Papar)* [Halaman 5]

AHLI-AHLI DEWAN RAKYAT

1. Yang Berbahagia Tuan Yang di-Pertua, Dato' Mohamad Ariff bin Md Yusof
2. Yang Berhormat Timbalan Yang di-Pertua, Dato' Mohd Rashid Hasnon [Batu Pahat] – PKR
3. “ Timbalan Yang di-Pertua, Tuan Nga Kor Ming [Teluk Intan] – DAP

MENTERI

1. Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi] – PPBM
2. “ Timbalan Perdana Menteri dan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Dato' Seri Dr. Wan Azizah Wan Ismail, D.P.P.N. [Pandan] – PKR
3. Yang Berhormat Menteri Dalam Negeri, Tan Sri Dato' Haji Muhyiddin bin Mohd Yassin, P.S.M., S.P.M.P., S.P.M.J., S.M.J., P.I.S., B.S.I., S.H.M.S., S.P.S.A., S.P.M.P., S.U.N.S., S.P.D.K., D.P., P.N.B.S. [Pagoh] – PPBM
4. “ Menteri Kewangan, Tuan Lim Guan Eng [Bagan] – DAP
5. “ Menteri Pertahanan, Tuan Mohamad bin Sabu [Kota Raja] – AMANAH
6. “ Menteri Pendidikan, Dr. Maszlee bin Malik [Simpang Renggam] – PPBM
7. “ Menteri Pembangunan Luar Bandar, Puan Rina binti Mohd Harun [Titiwangsa] – PPBM
8. “ Menteri Hal Ehwal Ekonomi, Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali, S.P.M.S., D.S.M.S. [Gombak] – PKR
9. “ Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, Puan Zuraida binti Kamaruddin [Ampang] – PKR
10. “ Menteri Pengangkutan, Tuan Loke Siew Fook [Seremban] – DAP
11. “ Menteri Komunikasi dan Multimedia, Tuan Gobind Singh Deo [Puchong] – DAP
12. “ Menteri Sumber Manusia, Tuan M.Kulasegaran [Ipoh Barat] – DAP
13. “ Menteri Pertanian dan Industri Asas Tani, Tuan Haji Salahuddin bin Ayub [Pulai] – AMANAH
14. “ Menteri Kesihatan, Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor] – AMANAH
15. “ Menteri Belia dan Sukan, Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar] – PPBM
16. “ Menteri Pembangunan Usahawan, Tuan Mohd Redzuan Yusof [Alor Gajah] – PPBM
17. “ Menteri Air, Tanah dan Sumber Asli, Dr. Xavier Jayakumar [Kuala Langat] – PKR
18. “ Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna, Dato' Saifuddin Nasution bin Ismail [Kulim Bandar Baharu] – PKR
19. “ Menteri Kerja Raya, Tuan Baru Bian [Selangau] – PKR
20. “ Menteri Luar Negeri, Dato' Saifuddin Abdullah [Indera Mahkota] – PKR
21. “ Menteri Industri Utama, Puan Teresa Kok Suh Sim [Seputeh] – DAP
22. “ Menteri Tenaga, Teknologi, Sains, Perubahan Iklim dan Alam Sekitar, Puan Yeo Bee Yin [Bakri] – DAP

23. Yang Berhormat Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Dato' Dr Mujahid Yusof Rawa [Parit Buntar] – AMANAH
24. “ Menteri Wilayah, Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam] – AMANAH
25. “ Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Datuk Liew Vui Keong [Batu Sapi] - WARISAN
26. “ Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri, Tuan Ignatius Dorell Leiking @ Darell Leiking [Penampang] – WARISAN
27. “ Menteri Pelancongan, Seni dan Budaya, Tuan Mohamaddin bin Ketapi [Silam] – WARISAN
28. “ Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Tuan Waytha Moorthy a/l Ponnusamy – *Senator*

TIMBALAN MENTERI

1. Yang Berhormat Timbalan Menteri Wilayah, Datuk Dr. Shahrudin bin Md Salleh [Sri Gading] – PPBM
2. “ Timbalan Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Dr. Md Farid bin Md Rafik [Tanjong Piai] – PPBM
3. “ Timbalan Menteri Kewangan, Dato' Haji Amiruddin bin Hamzah [Kubang Pasu] – PPBM
4. “ Timbalan Menteri Komunikasi dan Multimedia, Tuan Eddin Syazlee Shith [Kuala Pilah] – PPBM
5. “ Timbalan Menteri Industri Utama, Tuan Shamsul Iskandar @ Yusre bin Mohd Akin [Hang Tuah Jaya] – PKR
6. “ Timbalan Menteri Pertanian dan Industri Asas Tani, Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru] – PKR
7. “ Timbalan Menteri Pembangunan Luar Bandar, Tuan Sivarasa Rasiah [Sungai Buloh] – PKR
8. “ Timbalan Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Puan Fuziah binti Salleh [Kuantan] – PKR
9. “ Timbalan Menteri Kesihatan, Dr. Lee Boon Chye [Gopeng] – PKR
10. “ Timbalan Menteri Pelancongan, Seni dan Budaya, Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau] – PKR
11. “ Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna, Tuan Chong Chieng Jen [Stampin] – DAP
12. “ Timbalan Menteri Air, Tanah dan Sumber Asli, Tengku Zulpuri Shah bin Raja Puji [Raub] – DAP
13. “ Timbalan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Puan Hannah Yeoh [Segambut] – DAP
14. “ Timbalan Menteri Pendidikan, Puan Teo Nie Ching [Kulai] – DAP
15. “ Timbalan Menteri Belia dan Sukan, Tuan Sim Chee Keong [Bukit Mertajam] – DAP
16. “ Timbalan Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri, Dr. Ong Kian Ming [Bangi] – DAP
17. “ Timbalan Menteri Sumber Manusia, Dato' Mahfuz bin Haji Omar, D.S.D.K. [Pokok Sena] – AMANAH
18. “ Timbalan Menteri Kerja Raya, Tuan Haji Mohd. Anuar Mohd. Tahir [Temerloh] – AMANAH

19. Yang Berhormat Timbalan Menteri Pembangunan Usahawan, Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli [Lumut] – AMANAH
20. “ Timbalan Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang] – AMANAH
21. “ Timbalan Menteri Pengangkutan, Dato’ Kamarudin Jaffar, D.S.N.S., B.C.M. [Bandar Tun Razak] – PKR
22. “ Timbalan Menteri Dalam Negeri, Dato’ Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar] – WARISAN
23. “ Timbalan Menteri Tenaga, Teknologi, Sains, Perubahan Iklim dan Alam Sekitar, Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Fakharudy [Kota Belud] – WARISAN
24. “ Timbalan Menteri Luar Negeri, Tuan Haji Marzuki bin Yahya – *Senator*
25. “ Timbalan Menteri Hal Ehwal Ekonomi, Dr. Mohd Radzi bin Md Jidin – *Senator*
26. “ Timbalan Menteri Pertahanan, Tuan Liew Chin Tong – *Senator*
27. “ Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, Dato’ Raja Kamarul Bahrin Shah bin Raja Ahmad - *Senator*

AHLI-AHLI (PH)

1. Yang Berhormat Dato’ Abdullah Sani bin Abdul Hamid, D.S.P.N. [Kapar] – PKR
2. “ Tuan Ahmad Fahmi bin Mohamed Fadzil [Lembah Pantai] – PKR
3. “ Tuan Ahmad Faizal bin Azumu [Tambun] – PPBM
4. “ Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bharu] – PKR
5. “ Tuan Ali anak Biju [Saratok] – PKR
6. “ Puan Alice Lau Kiong Yieng [Lanang] – DAP
7. “ Tuan Awang Husaini bin Sahari [Putatan] – PKR
8. “ Dr. Azman bin Ismail [Kuala Kedah] - PKR
9. “ Tuan Cha Kee Chin [Rasah] – DAP
10. “ Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu] – DAP
11. “ Tuan Chan Ming Kai [Alor Setar] - PKR
12. “ Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim] – PKR
13. “ Tuan Charles Santiago [Klang] – DAP
14. “ Tuan Chow Kon Yeow [Tanjong] – DAP
15. “ Puan Christina Liew Chin Jin [Tawau] – PKR
16. “ Laksamana Muda Dato’ Pahlawan Danyal Balagopal Abdullah (B) [Port Dickson] – PKR
17. “ Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang] – DAP
18. “ Dr. Hasan bin Bahrom [Tampin] – AMANAH
19. “ Ustaz Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat] – AMANAH
20. “ Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang] – PKR
21. “ Dato’ Johari bin Abdul, D.S.D.K. [Sungai Petani] – PKR
22. “ Tuan Jonathan bin Yasin [Ranau] – PKR
23. “ Tuan Jugah a/k Muyang @ Tambat [Lubok Antu] – PKR

-
24. Yang Berhormat Tuan Karupaiya Mutusami [Padang Serai] – PKR
 25. “ Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan] – DAP
 26. “ Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching] – DAP
 27. “ Tuan Kesavan a/l Subramaniam [Sungai Siput] – PKR
 28. “ Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka] – DAP
 29. “ Puan June Leow Hsiad Hui [Hulu Selangor] – PKR
 30. “ Tuan Larry Soon @ Larry Sng Wei Shien [Julau] – PKR
 31. “ Tuan Lim Kit Siang [Iskandar Puteri] – DAP
 32. “ Tuan Lim Lip Eng [Kepong] – DAP
 33. “ Dato’ Mansor bin Othman, D.M.P.N. [Nibong Tebal] – PKR
 34. “ Puan Maria Chin binti Abdullah [Petaling Jaya] – PKR
 35. “ Dr. Michael Teo Yu Keng [Miri] – PKR
 36. “ Tuan Mordi anak Bimol [Mas Gading] – DAP
 37. “ Dato’ Seri Haji Mukhriz Tun Dr. Mahathir [Jelun] – PPBM
 38. “ Tuan Muslimin bin Yahaya [Sungai Besar] – PPBM
 39. “ Puan Hajah Natrah Ismail [Sekijang] – PKR
 40. “ Dato’ Ngeh Koo Ham, D.P.M.P. [Beruas] – DAP
 41. “ Tuan Nik Nazmi bin Nik Ahmad [Setiawangsa] – PKR
 42. “ Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar] – PKR
 43. “ Puan Noorita binti Sual [Tenom] – DAP
 44. “ Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok] – PKR
 45. “ Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh] – PKR
 46. “ Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu] – DAP
 47. “ Tuan Pang Hok Liong [Labis] – DAP
 48. “ Tuan P. Prabakaran [Batu] – PKR
 49. “ Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor] – DAP
 50. “ Dr. Rusnah binti Aluai [Tangga Batu] – PKR
 51. “ Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong] – DAP
 52. “ Dato’ Seri Dr. Santhara [Segamat] – PKR
 53. “ Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah] – DAP
 54. “ Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebrau] – PKR
 55. “ Tuan Su Keong Siong [Kampar] – DAP
 56. “ Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang] – PKR
 57. “ Tuan Tan Kok Wai [Cheras] – DAP
 58. “ Datin Paduka Dr. Tan Yee Kew [Wangsa Maju] – PKR
 59. “ Tuan Teh Kok Lim [Taiping] – DAP
 60. “ Tuan Tony Pua Kiam Wee [Damansara] – DAP
 61. “ Tuan William Leong Jee Keen [Selayang] – PKR
 62. “ Tuan Willie anak Mongin [Puncak Borneo] – PKR
 63. “ Tuan Wong Chen [Subang] – PKR

64. Yang Berhormat Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera] – DAP
65. “ Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur] – DAP
66. “ Tuan Wong Ling Biu [Sarikei] – DAP
67. “ Puan Wong Shu Qi [Kluang] – DAP
68. “ Tuan Wong Tack [Bentong] – DAP
69. “ Tuan Wong Tien Fatt @ Wong Nyuk Foh [Sandakan] – DAP

AHLI-AHLI (BN)

1. Yang Berhormat Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim, P.J.N., D.I.M.P., J.P., S.P.D.K., S.J.M.K., S.S.A.P, D.H.M.S, D.C.S.M., P.J. [Baling] – UMNO
2. “ Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad, D.M.S.M, S.S.A.P, P.J.N., D.P.M.K. [Mersing] – UMNO
3. “ Datuk Abd Rahim bin Bakri, D.M.S.M., A.S.D.K. [Kudat] – UMNO
4. “ Dato’ Haji Abdul Rahman bin Mohamad, D.I.M.P., S.M.P., A.M.P. [Lipis] – UMNO
5. “ Datuk Seri Dr. Adham bin Baba [Tenggaru] – UMNO
6. “ Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah, D.C.S.M., D.M.S.M., K.M.N., P.J.K., D.G.S.M., S.S.A.P. [Jasin] – UMNO
7. “ Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan, D.M.S.M., P.J.K. [Pontian] – UMNO
8. “ Datuk Ahmad Jazlan bin Yaakub, P.J.N., K.M.N. [Machang] – UMNO
9. “ Dato’ Haji Ahmad Nazlan bin Idris, D.I.M.P., [Jerantut] – UMNO
10. “ Dato’ Seri Dr. Ahmad Zahid bin Hamidi, S.S.A.P., D.P.M.P., D.M.S.M., A.M.P., P.P.T., P.J.K., J.P., S.P.M.P., S.J.M.K., S.P.S.N., S.P.D.K., D.U.N.M., P.N.B.S., D.P.M.K., [Bagan Datuk] – UMNO
11. “ Dato’ Sri Anifah bin Aman, S.S.A.P., D.I.M.P., P.G.D.K., A.S.D.K., J.P., S.P.D.K. [Kimanis] – UMNO
12. “ Tan Sri Datuk Seri Panglima Haji Annuar bin Haji Musa, P.S.M., S.P.D.K., D.G.S.M., S.I.M.P. [Keteroh] – UMNO
13. “ Dato’ Sri Azalina Othman Said, D.P.M.K., S.P.M.P., D.P.M.S., D.G.M.K., P.G.D.K. [Pengerang] – UMNO
14. “ Dato’ Hajah Azizah binti Mohd Dun, D.I.M.P., P.G.D.K. [Beaufort] – UMNO
15. “ Dato’ Sri Bung Moktar bin Radin, P.G.D.K., A.S.D.K., A.D.K., S.S.A.P. [Kinabatangan] – UMNO
16. “ Datuk Halimah binti Mohamed Sadique, P.J.N., P.I.S. D.C.S.M. [Kota Tinggi] – UMNO
17. “ Dato’ Seri Hamzah bin Zainudin, S.P.M.P., D.P.M.P., D.P.T.J., K.M.N., A.M.P., P.P.T., J.P. [Larut] – UMNO
18. “ Dato’ Sri Hasan bin Arifin, D.S.A.P., S.S.A.P. [Rompin] – UMNO
19. “ Dato’ Hasbullah bin Osman, D.P.M.P., A.M.P., J.P. [Gerik] – UMNO
20. “ Dato’ Seri Hishammuddin Tun Hussein, S.P.M.P., S.S.A.P, S.I.M.P., D.P.M.J., D.S.A.P., P.N.B.S., D.G.S.M., S.P.D.K. [Sembrong] – UMNO
21. “ Dato’ Seri Haji Idris bin Jusoh, S.S.M.Z., D.P.M.T., P.J.K. [Besut] - UMNO
22. “ Dato’ Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz, D.I.M.P, S.S.A.P. [Tanah Merah] – UMNO

23. Yang Berhormat Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Abd Muttalib, S.A.P., A.A.P., A.M.P., P.K.C., D.I.M.P., D.S.A.P., S.S.A.P. [Maran] – UMNO
24. “ Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said, D.I.M.P., S.M.P., K.M.N., S.S.A.P. [Kuala Krau] – UMNO
25. “ Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob, S.S.A.P., D.I.M.P., D.M.S.M., A.D.K. [Bera] – UMNO
26. “ Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu] – UMNO
27. “ Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau] - UMNO
28. “ Datuk Seri M. Saravanan, D.M.S.M., P.M.W., A.M.N. [Tapah] – MIC
29. “ Dato' Seri Mahdzir bin Khalid, S.H.M.S., S.S.D.K., D.P.M.P., J.P., B.K.M. [Padang Terap] – UMNO
30. “ Datin Mastura binti Mohd Yazid [Kuala Kangsar] – UMNO
31. “ Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz, S.S.A.P., S.P.M.P., D.M.S.M., A.M.P., B.K.T., D.J.M.K., [Padang Rengas] – UMNO
32. “ Dato' Haji Mohd Fasih bin Mohd Fakeh, P.J.K., K.M.N. [Sabak Bernam] - UMNO
33. “ Dato' Mohd Nizar bin Haji Zakaria [Parit] – UMNO
34. “ Tuan Mohd Shahar bin Abdullah [Paya Besar] – UMNO
35. “ Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abd Razak, S.P.D.K., S.S.A.P., S.S.S.J., S.I.M.P., D.P.M.S., D.S.A.P., P.N.B.S., D.K., S.P.M.K., S.P.M.S., D.M.K., S.P.S.A., S.P.N.S., D.U.P.N., D.U.N.M, D.P. [Pekan] – UMNO
36. “ Dato' Sri Mustapa bin Mohamed, S.J.M.K., S.S.A.P., S.I.M.P., D.P.M.S. [Jeli] – UMNO
37. “ Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar, P.S.M, D.P.M.S., D.M.S.M., K.M.N., A.S.A., P.J.K., J.P. [Tanjong Karang] – UMNO
38. “ Dato' Dr. Noraini Ahmad, D.S.A.P., D.M.S.M. [Parit Sulong] – UMNO
39. “ Dato' Sri Reezal Merican bin Naina Merican, D.I.M.P., S.S.A.P. [Kepala Batas] – UMNO
40. “ Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee, S.M.W., P.G.D.K., A.S.D.K. [Beluran] – UMNO
41. “ Dato' Rosol bin Wahid [Hulu Terengganu] – UMNO
42. “ Datuk Rozman bin Isli, K.M.W, P.P.N [Labuan] – UMNO
43. “ Dato' Haji Salim Sharif [Jempol] – UMNO
44. “ Tuan Yamani Hafez bin Musa [Sipitang] - UMNO
45. “ Datuk Haji Shabudin Yahaya, P.J.K. [Tasek Gelugor] – UMNO
46. “ Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim, S.P.M.P., S.S.A.P., A.M.P [Arau] - UMNO
47. “ Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah, D.P.M.P., S.M.S., P.P.N., P.P.T. [Lenggong] - UMNO
48. “ Dato' Sivarraajh Chandran [Cameron Highlands] - MIC
49. “ Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman, D.P.M.P., D.M.S.M., K.M.N., A.M.P., J.P. [Pasir Salak] – UMNO
50. “ Datuk Seri Tengku Adnan bin Tengku Mansor, S.S.A.P., D.G.S.M., S.I.M.P., S.J.M.K., D.M.S.M., P.J.N., D.S.D.K., D.S.A.P., K.M.N., D.I.M.P. [Putrajaya] – UMNO

51. Yang Berhormat Tengku Razaleigh bin Hamzah, D.K., S.P.M.K., P.S.M., S.S.A.P., S.P.M.S. [Gua Musang] – UMNO
52. “ Datuk Seri Ir. Dr. Wee Ka Siong, D.M.S.M., D.G.S.M. [Ayer Hitam] – MCA
53. “ Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran] – UMNO
54. “ Datuk Zahidi bin Zainul Abidin, D.M.S.M., S.M.P. [Padang Besar] – UMNO

AHLI-AHLI (PAS)

1. Yang Berhormat Dato' Seri Haji Abdul Hadi Awang, S.S.M.T. [Marang]
2. “ Tuan Abdul Latiff bin Abdul Rahman [Kuala Krai]
3. “ Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]
4. “ Tuan Ahmad Fadhli bin Shaari [Pasir Mas]
5. “ Ustaz Haji Ahmad Marzuk bin Shaary [Pengkalan Chepa]
6. “ Tuan Ahmad Tarmizi bin Sulaiman [Sik]
7. “ Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]
8. “ Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]
9. “ Tuan Che Alias bin Hamid [Kemaman]
10. “ Dato' Dr. Mohd Khairuddin bin Aman Razali, D.M.P., D.I.M.P. [Kuala Nerus]
11. “ Tuan Nik Mohamad Abduh bin Nik Abdul Aziz [Bachok]
12. “ Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh [Pasir Puteh]
13. “ Tuan Sabri bin Azit [Jerai]
14. “ Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]
15. “ Puan Hajjah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]
16. “ Dato' Takiyuddin bin Hassan, D.J.M.K., J.P. [Kota Bharu]
17. “ Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]
18. “ Tuan Haji Wan Hassan bin Mohd Ramli [Dungun]

AHLI-AHLI (PBB)

1. Yang Berhormat Tuan Haji Ahmad Johnie bin Zawawi [Igan]
2. “ Datuk Alexander Nanta Linggi, D.P.M.P., D.M.S.M., A.M.P., P.P.T., P.J.K., J.P., P.B.S., A.B.S. [Kapit]
3. “ Dato' Sri Haji Fadillah bin Yusof, P.G.B.K., A.B.S., S.S.A.P., D.G.S.M. [Petrajaya]
4. “ Dato Hajah Hanifah Hajar Taib [Mukah]
5. “ Tuan Haji Hasbi bin Haji Habibollah [Limbang]
6. “ Dato' Henry Sum Agong, P.B.S., P.S.B.S. [Lawas]
7. “ Tuan Lukanisman bin Awang Sauni [Sibuti]
8. “ Dato' Sri Hajah Nancy Shukri, K.M.N., P.G.B.K., S.S.A.P. [Batang Sadong]
9. “ Tuan Robert Lawson Chuat [Betong]
10. “ Dato' Sri Hajah Rohani binti Abdul Karim, P.G.B.K., P.B.S., P.P.B., S.S.A.P. [Batang Lupar]
11. “ Puan Rubiah binti Wang [Kota Samarahan]

12. Yang Berhormat Datuk Seri Wan Junaidi bin Tuanku Jaafar, P.J.N., P.B.S., J.B.S., J.S.M., P.N.B.S. [Santubong]
13. “ Tuan Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]

AHLI-AHLI (BEBAS)

1. Yang Berhormat Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin, D.S.M., B.C.M., A.N.S., P.J.K., P.B.B., D.M.S.M., D.C.S.M., [Masjid Tanah]
2. “ Dato’ Dr. Noor Azmi bin Ghazali, D.P.M.P. [Bagan Serai]
3. “ Dato’ Syed Abu Hussin bin Hafiz Syed Abdul Fasal [Bukit Gantang]

AHLI-AHLI (PRS)

1. Yang Berhormat Datuk Ago Dagang, P.J.N. [Kanowit]
2. “ Dato’ Masir anak Kujat, P.P.B., D.I.M.P., J.M.N. [Sri Aman]
3. “ Datuk Ugak anak Kumbong, P.J.N. [Hulu Rajang]

AHLI-AHLI (WARISAN)

1. Yang Berhormat Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]
2. “ Tuan Ma’mun bin Sulaiman [Kalabakan]
3. “ Datuk Seri Mohd Shafie bin Haji Apdal, P.G.D.K., D.S.A.P., D.M.S.M., J.P., S.P.M.P., S.P.D.K., P.G.D.K. [Semporna]

AHLI-AHLI (PDP)

1. Yang Berhormat Tuan Anyi Ngau [Baram]
2. “ Dato’ Seri Tiong King Sing, S.S.S.A., D.S.S.A., J.P., P.J.N. [Bintulu]

AHLI-AHLI (PBS)

1. Yang Berhormat Datuk Seri Panglima Dr. Maximus Johnity Ongkili, P.G.D.K., A.S.D.K., J.P., S.P.D.K., D.G.S.M., [Kota Marudu]

AHLI-AHLI (PBRs)

1. Yang Berhormat Tuan Arthur Joseph Kurup [Pensiangan]

AHLI-AHLI (UPKO)

1. Yang Berhormat Datuk Seri Panglima Madius Tangau, J.S.M., P.G.D.K., J.P., A.D.K., S.P.D.K. [Tuaran]

AHLI-AHLI (SUPP)

1. Yang Berhormat Dato’ Sri Richard Riot anak Jaem, P.J.N., J.B.S., K.M.N., S.S.A.P. [Serian] – SUPP

AHLI-AHLI (STAR)

1. Yang Berhormat Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]

DEWAN RAKYAT**Ketua Pentadbir Parlimen**

Datuk Awang Alik bin Jeman

Setiausaha Dewan Rakyat

Datuk Roosme binti Hamzah

Setiausaha Bahagian (Pengurusan Dewan)

Amisyahrizan bin Amir Khan

PETUGAS-PETUGAS**CAWANGAN PENYATA RASMI (HANSARD)**

Azhari bin Hamzah

Monarita binti Mohd Hassan

Rosna binti Bujairomi

Alzian binti Baharudin

Halijah binti Mat Sin @ Mt Zain

Muhammad Qhidir bin Mat Isa

Siti Norlina binti Ahmad

Noraidah binti Manaf

Nor Hamizah binti Haji Hassan

Nor Liyana binti Ahmad

Sharifah Nor Asilah binti Syed Basir

Nik Nor Ashikin binti Nik Hassan

Hafilah binti Hamid

Siti Norhazarina binti Ali

Nor Faraliza binti Murad @ Nordin Alli

Sherliza Maya binti Talkah

Tengku Sofia Dora binti Tengku Mohamad

Nor Effazimmah binti Maliki

Nur Annisa binti Hamid

Sharifah Nazurah binti Wan Sahdi

Herdawati binti Mohd Amir Abbu

Hasnah Sakinah binti Mohd Hashim

Nor Sakinah binti Samat

Nurammarah binti Md Isa

Mohd Salleh bin Ak Atoh

Azmir bin Mohd Salleh

Mohd. Izwan bin Mohd. Esa

Nor Kamsiah binti Asmad

Siti Zubaidah binti Karim

Aifarina binti Azaman

Noorfazilah binti Talib

Farah Asyraf binti Khairul Anuar

Julia binti Mohd. Johari

Syahila binti Ab Mohd Khalid

Ismalinda binti Ismail

Hazliana binti Yahaya

Amir Arshad bin Ab Samad

Nik Nor Nazrin binti Nik Ab Rahman

Hizamihatim Maggisa bin Juara

Muhammad Firdaus bin Ahmad

MALAYSIA
KAMAR KHAS
PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGGAL PERTAMA
MESYUARAT PERTAMA
Isnin, 13 Ogos 2018

Mesyuarat dimulakan pada pukul 2.30 petang

DOA

*[Timbalan Yang di-Pertua (Dato' Mohd Rashid Hasnon)
mempengerusikan Mesyuarat]*

UCAPAN DI BAWAH USUL
BERKENAAN PERKARA TADBIR KERAJAAN (P.M. 17)

**Op Gading Yang Telah Menimbulkan Rasa Cemas dan Kerisauan
Pekebun-pekebun di Cameron Highlands**

2.34 ptg.

Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Tuan Yang di-Pertua, Operasi Gading telah dilancarkan di Cameron Highlands sejak Disember 2014 yang mana kerajaan pada ketika itu menyatakan bahawa ia adalah bertujuan sebagai penguatkuasaan terhadap penerokaan dan pencerobohan tanah kerajaan secara haram dan membasmi pendatang asing tanpa izin. Mantan Timbalan Perdana Menteri merangkap Menteri Dalam Negeri, Yang Berhormat Dato' Seri Dr Ahmad Zahid Hamidi, telah menyatakan bahawa jumlah kos yang terlibat sejak Op Gading I yang bermula pada tahun 2014 sehingga Op Gading III pada tahun 2017 adalah sebanyak RM246.5 million.

Op Gading melibatkan 16 agensi, antaranya Polis Diraja Malaysia (PDRM), Angkatan Tentera Malaysia (ATM), Jabatan Imigresen, Jabatan Pertahanan Awam Malaysia (JPAM), Jabatan Sukarelawan Malaysia (RELA) dan pegawai dari Pejabat Peguam Negara. Adalah dilaporkan bahawa dari 4 Disember 2014 sehingga 10 Julai 2015, sebanyak 1,813.9 hektar tapak pertanian haram di Cameron Highlands sudah dibersihkan menerusi Op Gading. Sejak dari masa itu, beribu-ribu hektar pertanian tersebut telah dibersihkan dan dirobuhkan.

Pendekatan yang digunakan oleh Op Gading telah menimbulkan rasa cemas dan kerisauan pekebun-pekebun di Cameron Highlands, khususnya pekebun-pekebun kecil kerana ketakutan tanah kebun yang telah diusahakan bertahun-tahun dimusnahkan atas nama pemeliharaan dan pemuliharaan alam sekitar. Walaupun mantan Menteri Sumber Asli dan Alam Sekitar, Yang Berhormat Datuk Seri Wan Junaidi Tuanku Jaafar menyatakan bahawa pekebun-pekebun kecil yang diusir akibat Op Gading boleh memohon bantuan daripada kerajaan negeri untuk penempatan semula, namun sehingga kini, ramai antara pekebun kecil ini masih tidak memperoleh *temporary occupation license* (TOL) seperti yang dijanjikan.

Selain daripada itu, Jawatankuasa Peringkat Tertinggi Mengenai Penerokaan Tanah Secara Tidak Sah di Cameron Highlands telah menyenaraikan langkah-langkah untuk menjaga kepentingan pekebun-pekebun kecil, termasuk mempertimbangkan pemberian permit penggunaan tanah kepada pengusaha haram yang sudah beroperasi lebih 30 tahun yang membabitkan kawasan seluas 229.2 hektar. Persoalannya, berapa permit telah diberikan kepada mereka yang layak?

Saya percaya bahawa warga Cameron Highlands hendak tahu sejauh manakah kejayaan dan kegagalan Op Gading yang dilaksanakan sepanjang masa ini. Juga adalah perlu untuk kerajaan sekarang untuk menyemak semula pendekatan yang diguna pakai dalam Op Gading yang telah menimbulkan rasa cemas dan kerisauan pekebun-pekebun kecil

dan seterusnya menggugat sumber pendapatan kehidupan seharian mereka. Pekebun-pekebun kecil di Cameron Highlands juga hendak tahu sama ada kerajaan akan mendengar keluhan mereka dan mempertimbangkan supaya Op Gading ditamatkan. Sekian daripada saya, terima kasih.

2.37 ptg.

Timbalan Menteri Di Jabatan Perdana Menteri [Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih kepada Yang Berhormat Ipoh Timur. Tuan Yang di-Pertua, Operasi Gading ataupun Op Gading merupakan satu operasi khas secara bersepadu yang diterajui oleh Majlis Keselamatan Negara (MKN), Jabatan Perdana Menteri bersama-sama agensi-agensi penguatkuasaan persekutuan dan negeri bagi melaksanakan program pemulihan Cameron Highlands di negeri Pahang akibat daripada tindakan pencerobohan haram tanah-tanah kerajaan dan hutan simpan daerah tersebut bagi tujuan pertanian.

Kesan daripada pengusahaan tanah dan pertanian secara haram ini ialah tanah runtuh dan banjir lumpur sering berlaku di Cameron Highlands. Bencana ini bukan sahaja merosakkan harta benda penduduk, malah menyebabkan kehilangan nyawa. Misalnya tragedi banjir dan tanah runtuh yang berlaku pada 5 November 2014 di Cameron Highlands telah mengakibatkan lima nyawa terkorban. Ekoran daripada tragedi ini, beberapa siri mesyuarat yang dipengerusikan secara bersama oleh mantan Yang Amat Berhormat Timbalan Perdana Menteri dan mantan Yang Amat Berhormat Menteri Besar Pahang telah memutuskan supaya satu operasi khas secara bersepadu yang dinamakan Op Gading dilaksanakan.

Dalam operasi ini, MKN (Majlis Keselamatan Negara) bersama-sama agensi berkaitan membuat tindakan menahan pendatang tanpa izin, merobohkan penempatan dan penanaman tidak sah serta mengambil tindakan terhadap pengusaha tanah secara haram di Cameron Highlands. Op Gading I secara rasminya mula dilaksanakan pada bulan Disember 2014 dan tamat pada Disember 2015. Dalam operasi ini, seluas 5,580 ekar tanah yang dicerobohi dan diusahakan secara haram telah berjaya dikenal pasti. Daripada jumlah tersebut, 4,675 ekar ataupun 83.78 peratus telah berjaya diambil tindakan penguatkuasaan.

Op Gading I telah dilanjutkan menjadi Op Gading II oleh Mesyuarat Jawatankuasa Tindakan Bersama Pemulihan Cameron Highlands Bil. 1/2016 yang dipengerusikan secara bersama dengan mantan Yang Amat Berhormat Timbalan Perdana Menteri dan mantan Yang Amat Berhormat Menteri Besar Pahang pada 12 April 2016. Selain daripada membuat pemantauan terhadap tanah-tanah yang telah diambil tindakan penguatkuasaan, Op Gading 2 juga turut memberi perhatian kepada usaha untuk:

- (i) memastikan tiada pencerobohan tanah-tanah baharu;
- (ii) membebaskan Cameron Highlands daripada kehadiran pendatang asing tanpa izin; dan
- (iii) melestarikan Cameron Highlands sebagai salah satu destinasi pelancongan utama di Malaysia.

Ops. Gading II ini ditamatkan secara rasmi pada 31 Disember 2016.

■1440

Mesyuarat Jawatankuasa Peringkat Tertinggi Tindakan Bersama Pemulihan Cameron Highlands Bil. 1/2017 yang dipengerusikan secara bersama oleh mantan Yang Amat Berhormat Timbalan Perdana Menteri dan mantan Yang Amat Berhormat Menteri Besar Pahang pada 7 Mac 2017 telah memutuskan supaya Op Gading II dilanjutkan menjadi Op Gading III. Mesyuarat ini juga telah membuat keputusan untuk memindahkan 13 buah rumah Orang Asli yang menghadapi risiko tanah runtuh di Kampung Sungai Tiang ke kawasan yang lebih selamat. Selain itu, mesyuarat ini juga turut menyokong keputusan Kerajaan Negeri Pahang memberikan lesen pendudukan sementara ataupun TOL kepada pengusaha haram yang telah lebih 10 tahun mengusahakan tanah yang mempunyai keluasan di bawah lima ekar. Mesyuarat ini bersetuju supaya Jabatan Imigresen Malaysia mengeluarkan pas lawatan kerja sementara kepada pendatang tanpa izin di Cameron

Highlands bagi tujuan penggajian semula.

Mesyuarat itu juga mencadangkan satu program gotong-royong membersihkan sungai yang melibatkan masyarakat setempat termasuk pengusaha haram dan juga badan-badan bukan kerajaan (NGO) diadakan di Cameron Highlands. MKN sekali lagi dilantik sebagai agensi peneraju dalam Op Gading III dan diarahkan supaya membuka sebuah pejabat satelit di Cameron Highlands bagi mewujudkan koordinasi yang lebih berkesan antara agensi.

Tumpuan utama Operasi Gading III adalah melakukan pemantauan terhadap pencerobohan semula tanah-tanah yang telah diambil tindakan di samping mengekang pembukaan tanah-tanah baharu. Dalam melaksanakan Op Gading III ini, MKN juga dibantu oleh Pasukan Gerakan Udara Polis Diraja Malaysia (PDRM) bagi melaksanakan pemantauan dari udara. Mesyuarat turut memutuskan supaya sesi *engagement* diadakan secara berterusan dengan penduduk-penduduk kampung, pengusaha tanah dan badan-badan bukan kerajaan (NGO) sepanjang Op Gading III berlangsung.

Semasa Op Gading III ini juga, Seri Paduka Baginda Pemangku Raja Pahang telah bertitah pada 29 September 2017 supaya Op Gading diteruskan dan satu sub unit tentera darat ditempatkan di Cameron Highlands bagi membantu pemantauan dan penguatkuasaan Op Gading. Op Gading III telah tamat secara rasmi pada 31 Disember 2017. Namun sebelum itu, sidang MKN Bil. 9/2017 yang dipengerusikan oleh mantan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri pada 28 November 2017 telah membuat keputusan untuk meneruskan Op Gading ke fasa selanjutnya iaitu Op Gading IV bagi meyakinkan rakyat bahawa kerajaan amat prihatin terhadap keselamatan penduduk-penduduk di Cameron Highlands.

Lanjutan daripada keputusan sidang MKN tersebut, mantan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri bersama mantan Yang Amat Berhormat Menteri Besar Pahang telah mempengerusikan secara bersama Mesyuarat Jawatankuasa Tindakan Bersama Pemulihan Cameron Highlands Bil. 1/2018 di Putrajaya pada 11 Januari 2018. Mesyuarat tersebut bersetuju:

- (i) supaya MKN meneruskan peranan sebagai agensi peneraju dan menyelaras pelaksanaan Op Gading IV di Cameron Highlands secara bersepadu dengan kerjasama agensi-agensi Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri Pahang;
- (ii) supaya 13 buah rumah Orang Asli yang di perkampungan Sungai Tiang tidak perlu dipindahkan dengan syarat projek mitigasi cerun dibuat secara berterusan dan mendatangkan keadaan yang dijamin selamat kepada penduduk;
- (iii) supaya sub unit Tentera Darat dan sub unit Pasukan Gerakan Am (PGA) ditempatkan secara berterusan di Cameron Highlands bagi tujuan *show of presence* dan membantu penguatkuasaan terhadap kegiatan penerokaan ataupun pencerobohan tanah kerajaan secara haram serta membasmi pendatang tanpa izin dalam Op Gading IV;
- (iv) supaya pihak Pejabat Daerah dan Tanah Cameron Highlands membuat semakan dan penilaian semula (*review*) terhadap 629 permohonan Lesen Pendudukan Sementara ataupun TOL yang telah ditolak;
- (v) supaya Jabatan Pengairan dan Saliran meneruskan dan mempergiatkan lagi program gotong-royong pembersihan sungai dan program *engagement* dengan penduduk tempatan khususnya pengusaha-pengusaha kebun dan NGO;
- (vi) supaya peninggalan sisa aluminium, besi dan kayu daripada struktur rumah operasi yang dimusnahkan ketika Op Gading I dan Op Gading II di kawasan hutan simpan kekal dilupuskan dan dibersihkan dengan segera;
- (vii) menyokong cadangan Seri Paduka Baginda Pemangku Raja Pahang supaya tanah kerajaan dan tanah rizab Melayu di dalam kawasan 5,580 ekar turut dikurniakan kepada bekas-bekas tentera

dan polis serta bekas penjawat awam yang pernah berkhidmat dengan Kerajaan Negeri Pahang dan di Cameron Highlands;

- (viii) supaya Jabatan Mineral dan Geosains membantu secara berterusan sehingga siap projek mitigasi cerun di Sungai Tiang. Pihak Jabatan Mineral dan Geosains juga perlu mengambil tindakan terhadap cerun-cerun lain yang berisiko tinggi di Cameron Highlands; dan
- (ix) supaya pesawat helikopter ATM dan PDRM turut digunakan dalam membantu operasi tinjauan udara dan operasi bencana alam sekiranya diperlukan.

Status terkini Op Gading adalah seperti berikut:

- (i) pengoperasian Op Gading IV telah ditangguhkan sejak 10 Mei 2018 sehingga mendapat arahan selanjutnya daripada pihak yang berkenaan;
- (ii) tiada operasi merobohkan dilaksanakan dalam Op Gading III dan Op Gading IV. Sehingga bulan Mei 2018, sejumlah 119 kawasan ataupun lokasi baru berkelulusan 188.67 ekar dikesan telah dicerobohi oleh peneroka haram di kawasan Ringlet, Tanah Rata dan Ulu Telom;
- (iii) kerja-kerja mitigasi turun di perkampungan Orang Asli Sungai Tiang bermula pada 6 Disember 2017 dan telah 20 April 2018. Sejumlah RM1.2 juta telah diperoleh daripada peruntukan Kumpulan Wang Amanah Bantuan Bencana Negara, Agensi Pengurusan Bencana Negara (NADMA) bagi pelaksanaan projek mitigasi ini;
- (iv) sehingga bulan November 2017, sejumlah 7,512 pas lawatan kerja sementara telah dikeluarkan kepada pekerja warga asing di Cameron Highlands. Ini termasuk pengeluaran E-Kad kepada 785 pekerja asing hingga tempoh 30 Jun 2017. Pekerja yang telah berdaftar dengan E-Kad telah mendapat penggajian semula di bawah program *rehiring* yang telah dijalankan oleh pihak Jabatan Imigresen Malaysia dan program ini telah tamat pada 31 Disember 2017;
- (v) Pejabat Daerah dan Tanah Cameron Highlands menerima sejumlah 1,153 permohonan untuk mendapatkan lesen pendudukan sementara (TOL). Daripada jumlah tersebut, sejumlah 197 permohonan telah diluluskan dan sejumlah 327 dalam proses tindakan untuk kelulusan. Manakala sejumlah 629 permohonan ditolak dan tidak dapat dilaksanakan untuk dipertimbangkan semula atas sebab permohonan dalam kawasan tadahan air di Sungai Terla, bertindih dengan kawasan hutan simpan kekal dan pemohon bukan Melayu memohon tanah rizab Melayu. Peneroka yang permohonannya ditolak dinasihati supaya memohon semula lesen pendudukan sementara untuk kawasan lain yang tidak melanggar syarat;
- (vi) sejumlah 66 permohonan permit penggunaan daripada pengusaha-pengusaha yang telah mengusahakan lebih 30 tahun tanah di kawasan 573 ekar hutan simpan kekal di Cameron Highlands sedang dalam peringkat penilaian untuk proses kelulusan selanjutnya oleh Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri Pahang;
- (vii) aktiviti gotong-royong di bawah program My Beautiful Cameron Highlands telah dilaksanakan pada 28 September 2017 dan dirasmikan oleh Seri Paduka Baginda Pemangku Raja Pahang. Sementara itu, projek Rancangan Tebatan Banjir (RTB) kedua di Cameron Highlands iaitu RTB Sungai Ringlet yang bermula pada 24 Julai 2017 dengan melibatkan kos sebanyak RM53 juta kini

sedang berjalan dengan lancar mengikut jadual pelaksanaan; dan

- (viii) pelupusan peninggalan sisa aluminium, besi dan kayu daripada struktur rumah plastik yang dimusnahkan ketika Op Gading I dan Op Gading II di kawasan hutan simpan kekal sedang dilaksanakan.

Sejak pelaksanaan Op Gading, tiada kejadian tanah runtuh dan banjir berlaku di Cameron Highlands. MKN selaku peneraju Op Gading telah dapat menyelaras operasi bersama-sama dengan agensi Kerajaan Negeri Pahang dan agensi Kerajaan Pusat bagi mengekang dan membendung kegiatan pencerobohan dan penerokaan tanah secara haram berleluasa, kehadiran pendatang tanpa izin dan bencana alam seperti banjir dan tanah runtuh.

Op Gading dapat meyakinkan rakyat bahawa Kerajaan Pusat dan kerajaan negeri amat serius dalam memastikan keselamatan nyawa dan harta benda penduduk di Cameron Highlands terjamin daripada ancaman banjir dan tanah runtuh serta bencana alam lain akibat pengusahaan tanah pertanian secara haram. Selain itu, Op Gading juga adalah sebahagian daripada usaha untuk melestarikan Cameron Highlands sebagai pusat pelancongan tersohor di Malaysia dan meningkatkan pengeluaran hasil pertanian melalui pertanian lestari. Oleh itu menurut kementerian ini, mungkin Op Gading ini wajar diteruskan. Sekian, terima kasih.

Memohon untuk Pembinaan Jambatan Kedua di Pekan Papar

2.49 ptg.

Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*, selamat tengah hari. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya ingin mengajukan permohonan untuk pembinaan jambatan kedua di Pekan Papar demi melancarkan perjalanan lalu lintas sepanjang jalan Kota Kinabalu-Papar-Beaufort atau sebaliknya.

■1450

Untuk pengetahuan Tuan Yang di-Pertua, jalan ini juga digunakan oleh pengguna- pengguna jalan raya dari Brunei dan Sarawak pada setiap hari. Pada waktu pagi dan petang, jalan ini terlalu sesak hingga kita boleh lihat kesesakan jalan raya sehingga beberapa kilometer panjangnya. Waktu keraian, kesesakan jalan ini akan menjadi teruk. Jalan raya menghala ke pekan Papar memang sudah lebar dan baik tetapi jambatan yang sedia ada sekarang adalah *bottleneck* dengan izin, antara penyebab kesesakan kesesakan jalan raya di pekan Papar. Dengan pembinaan jambatan kedua di pekan Papar ini, saya percaya kesesakan jalan raya di daerah pekan Papar dapat kita kurangkan dengan drastik sekali. Ini akan mempromosi keprihatinan kerajaan baharu di mata rakyat setempat dan di kawasan-kawasan lain. Pelancong-pelancong dari Brunei dan Sarawak juga akan berterima kasih atas keprihatinan kerajaan baharu ini.

Tuan Yang di-Pertua, permohonan pembinaan jambatan kedua ini sudah diajukan sejak 15 tahun yang lalu kepada kerajaan terdahulu, tetapi tidak diendahkan. Pembinaan jambatan kedua ini adalah salah satu isu yang kita uar-uarkan sewaktu berkempen dahulu. Sehubungan dengan itu, saya selaku wakil rakyat P.175 Papar, memohon supaya pembinaan jambatan kedua di pekan Papar mendapat perhatian dan kelulusan dari Kementerian Kerja Raya dengan seberapa segera. Sekian dari saya.

2.52 ptg.

Timbalan Menteri Kerja Raya [Tuan Haji Mohd. Anuar Mohd. Tahir]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera. Tuan Yang di-Pertua, saya sangat kagum dengan Ahli Yang Berhormat Papar kerana beliau bersungguh-sungguh membicarakan soal perhubungan di kawasannya. Kalau tidak salah saya, yang terakhir pun beliau mengemukakan permohonan jambatan baru juga

di Papar. Kali ini beliau mengemukakan permohonan untuk sebuah jambatan di pekan Papar itu sendiri.

Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Ahli Yang Berhormat, kerajaan mengambil maklum berkenaan isu kesesakan jalan raya di pekan Papar yang sering kali dibangkitkan oleh penduduk setempat. Seperti mana yang tadi juga disebut, antara penyebab kesesakan ini adalah kerana wujudnya *bottleneck* di Jambatan Papar. Jalan raya dan jambatan ini merupakan laluan utama ke Kota Kinabalu dan ia sangat sibuk terutama sekali pada waktu puncak. Jambatan ini menyeberangi Sungai Papar dan jalan raya ini adalah Jalan Pengalat-Lok Kawi yang dibina di kawasan rata dan kawasan perindustrian dan melalui kawasan perkampungan yang padat dengan penduduk melebihi 5,000 orang.

Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Ahli Yang Berhormat, pada masa ini terdapat cadangan untuk membina sebuah jambatan kekal empat lorong dengan panjang dianggarkan dalam 150 meter dengan struktur merentasi Sungai Papar. Projek ini termasuk membina struktur pelindung tebing sungai dan lain-lain skop kerja yang diperlukan dengan anggaran kos projek sebanyak RM45 juta. Antara faedah yang dijangka daripada projek ini adalah dapat mengurangkan kesesakan lalu lintas dan boleh mengurangkan masa perjalanan memandangkan jambatan sedia ada tidak dapat menampung keperluan trafik terutama sekali pada waktu puncak. Seterusnya, dengan pembinaan jambatan ini akan dapat menjana pertumbuhan ekonomi di kawasan tersebut.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, di bawah program penggantian jambatan sempit dan uzur negeri Sabah, pembinaan dan penggantian jambatan-jambatan usang adalah secara berfasa dengan mengambil kira faktor keutamaan teknikal dan kewangan di negeri Sabah. Sehubungan itu, KKR melalui RMKe-9 telah melaksanakan program ini secara berperingkat mengikut jumlah peruntukan yang diluluskan oleh agensi pusat.

Tuan Yang di-Pertua, bagi cadangan pembinaan jambatan kedua di Papar, Sabah, projek ini telah dikemukakan untuk tujuan kelulusan peruntukan dalam Rolling Plan 4, RMKe-11. Apa pun, keputusan bagi senarai projek RP4 ini termasuk senarai projek penggantian jambatan di Sabah hanya akan diketahui pada bulan November 2018 ini. Oleh itu, saya berdoa dan saya harap Yang Berhormat juga ikut berdoa supaya peruntukan akan ada dalam bulan November 2018 ini dan mendoakan supaya kedudukan ekonomi kita, kedudukan fiskal kita semakin mantap di bawah pimpinan Kerajaan Pakatan Harapan. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ahli-ahli Yang Berhormat, Mesyuarat Kamar Khas ini ditangguhkan sehingga jam 2.30 petang hari Selasa, 14 Ogos 2018.

[Kamar Khas ditangguhkan pada pukul 2.57 petang]